

IV NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

Rok C

Wszyscy zobaczcie, jak nasz Pan jest dobry Ps 34 (33)

Słowa Ewangelii wg św. Łukasza:

W owym czasie przybliżali się do Jezusa wszyscy celnicy i grzesznicy, aby Go słuchać. Na to szemrali faryzeusze i uczeni w Piśmie, mówiąc: "Ten przyjmuje grzeszników i jada z nimi". Opowiedział im wtedy następującą przypowieść: "Pewien człowiek miał dwóch synów. Młodszy z nich rzekł do ojca: „Ojcie, daj mi część własności, która na mnie przypada”. Podzielił więc majątek między nich. Niedługo potem młodszy syn, zabrawszy wszystko, odjechał w dalekie strony i tam roztrwonił swoją własność, żyjąc rozrzutnie. A gdy wszystko wydał, nastał ciężki głód w owej krainie, i on sam zaczął cierpieć niedostatek. Poszedł i przystał na służbę do jednego z obywateli owej krainy, a ten posłał go na swoje pola, żeby paść świnie. Pragnął on napełnić swój żołądek strąkami, którymi żywiły się świnie, lecz nikt mu ich nie dawał. Wtedy zastanowił się i rzekł: „Iluż to najemników mojego ojca ma pod dostatkiem chleba, a ja tu

przymieram głodem. Zabiorę się i pójdę do mego ojca, i powiem mu: Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Niebu i względem ciebie; już nie jestem godzien nazywać się twoim synem: uczyni mnie choćby jednym z twoich najemników". Zabrał się więc i poszedł do swojego ojca. A gdy był jeszcze daleko, ujrzał go jego ojciec i wzruszył się głęboko; wybiegł naprzeciw niego, rzucił mu się na szyję i ucałował go. A syn rzekł do niego: „Ojcze, zgrzeszyłem przeciw Niebu i wobec ciebie, już nie jestem godzien nazywać się twoim synem". Lecz ojciec powiedział do swoich sług: „Przynieście szybko najlepszą szatę i ubierzcie go; dajcie mu też pierścień na rękę i sandały na nogi! Przeprowadźcie utuczone cielę i zabijcie: będziemy ucztować i weselić się, ponieważ ten syn mój był umarły, a znów ożył; zaginął, a odnalazł się". I zaczęli się weselić. Tymczasem starszy jego syn przebywał na polu. Gdy wracał i był blisko domu, usłyszał muzykę i tańce. Przywołał jednego ze sług i pytał go, co to ma znaczyć. Ten mu rzekł: „Twój brat powrócił, a ojciec twój kazał zabić utuczone cielę, ponieważ odzyskał go zdrowego". Rozgniewał się na to i nie chciał wejść; wtedy ojciec jego wyszedł i tłumaczył mu. Lecz on odpowiedział ojcu: „Oto tyle lat ci służę i nie przekroczyłem nigdy twojego nakazu; ale mnie nigdy nie dałeś koźlęcia, żebym się zabawił z przyjaciółmi. Skoro jednak wrócił ten syn twój, który roztrwonił twój majątek z nierządnicami, kazałeś zabić dla niego utuczone cielę". Lecz on mu odpowiedział: „Moje dziecko, ty zawsze jesteś ze mną i wszystko, co moje, do ciebie należy. A trzeba było weselić się i cieszyć z tego, że ten brat twój był umarły, a znów ożył; zaginął, a odnalazł się". (Łk 15, 1-3.11-32)

ROZWAŻANIE

Pośród tych, którzy mają „uszy do słuchania” (14,35), są celnicy i grzesznicy przychodzący, aby słuchać Jezusa. Od dnia wspólnego posiłku z Lewim (5,29) Jezus często postrzegany jest właśnie jako „przyjaciół celników i grzeszników” (7,34). Wzywa ich do nawrócenia (5,32) i bardzo wielu z nich jest bez wątpienia do tego stopnia poruszonych Jego nauczaniem, że się nawracają. Są to ludzie, którzy „się źle mają” i potrzebują „lekarza” (5,31). Rekrutują się spośród „ubogich, ułomnych, chromych i niewidomych” (14,13.21), którzy winni zostać zaproszeni na ucztę, co właśnie czyni Jezus, kiedy jada z nimi. Niemniej, tak jak poprzednio, faryzeusze

i uczeni w Piśmie sprzeciwiają się wspólnocie stołu ze wszystkimi, których uważają za grzeszników. Jako przedstawiciele „*tego pokolenia*” (7,31; 11,29-32) szemrają (5,30; 19,7), podobnie jak pokolenie wędrujące przez pustynię szemrało przeciw Bogu i Mojżeszowi (Wj 15,24; 16,7). Jezus, broniąc swojego wychodzenia do grzeszników, opowiada przypowieść – przez co należy prawdopodobnie rozumieć wszystkie trzy przypowieści typu „*zgubiony i znaleziony*” z rozdziału piętnastego. Dziś rozważać będziemy trzecią przypowieść, czyli dobrze znana historia „*syna marnotrawnego*”, która podkreśla radość w niebie z każdego, nawet pojedynczego grzesznika, który się nawraca. Ta przypowieść także uzasadnia wychodzenie Jezusa do grzeszników i siadanie do stołu z celnikami (15,1-2). Równocześnie włączenie do niej drugiego syna jest zaproszeniem skierowanym do faryzeuszów i uczonych w Piśmie (15,2), by wzniesli się ponad swoje szemrania i dołączyli do wspólnego świętowania. Przez postać ojca kochającego współczującą miłością swojego syna przypowieść objawia miłosiernego Ojca (zob. 6,36) pragnącego by wszystkie Jego dzieci przybyły na ucztę niebieską.

Pewien człowiek miał dwóch synów i przypowieść rozpada się na dwie części poświęcone każdemu z nich z osobna. Każda część zawiera także dialog między ojcem a synem. Sama struktura przypowieści skłania zatem do porównania postawa obu synów, uwypuklając równocześnie rolę ojca, który w obu wypadkach ma ostatnie słowo. Spadek zazwyczaj rozdzielano po śmierci spadkodawcy (Lb 28,8-11), można było to jednak zrobić także za jego życia (Syr 33,20-24), aczkolwiek tego nie zalecano. Młodszy syn sam podejmuje taką inicjatywę i występuje z żądaniem wobec ojca: **Daj mi część mojej własności**. To oznacza, że dla niego ojciec mógłby równie dobrze nie żyć. Ten mimo, że nie ma takiego obowiązku, i mimo, że traci w ten sposób twarz, stosuje się do tego żądania z szacunku dla wolnej decyzji syna. Ponieważ pierworodnemu synowi przypadała w udziale podwójna część spadku (Pwt 21,17), można wnosić, że młodszy syn otrzymał jedną trzecią majątku. Pozostałe dwie trzecie były przeznaczone dla starszego syna, a zatem ojciec nie przesadza, kiedy mówi później: „*Wszystko, co moje, do ciebie należy*” (15,31). Młodszy syn odjeżdża w dalekie strony. Tam **roztrwonił swoją własność, żyjąc rozrzutnie** – „*z nierządnicami*”, jak spekuluje później starszy syn (w.30). Kiedy nastaje klęska głodu, aby przeżyć, najmuje się do pasania świń, zwierząt traktowanych przez Żydów jako nieczyste (8,32-34; Kpł 11,7; Pwt 14,8). Żyje jak cudzoziemiec, daleko, „*obcy względem społeczności Izraela (...)*,”

nie mający nadziei ani Boga na tym świecie” (Ef 2,12-13). Wcześniej młodszy syn traktował ojca jak zmarłego; teraz sam ginie z głodu. „**Ginie**” to tłumaczenie tego samego czasownika, który pojawia się jeszcze sześć razy w tym rozdziale i jest wówczas tłumaczony jako „zgubić, „zaginać” Innymi słowy, podobnie jak owca i drachma, syn zgubił się. Różnica polega na tym, że zastanowiwszy się, ma świadomość, iż się zgubił. I dlatego, w przeciwieństwie do dwóch pierwszych przypowieści wymagających wyjaśnień Jezusa mówiącego o tym, że owca i drachma symbolizują nawracającego się grzesznika (15,7.10), w tej przypowieści syn sam mówi o swoim nawróceniu: **Ojcie, zgrzeszyłem przeciw Niebu i względem ciebie.** Co więcej ćwiczy sobie wcześniej, co powie ojcu, a następnie rzeczywiście wypowiedział te słowa, co jeszcze bardziej wzmacnia jego wyzwanie. Słychać w nim echo wyzwań grzechów w Starym Testamencie, w których grzesznicy mają świadomość, że nawet jeśli popełnili wykroczenia względem innych osób, to w ostatecznym rozrachunku obrazili Boga (Wj 10,16; Ps 51,6). Także nawrócony syn, chociaż nie czuje się godzien nazywać synem, to przecież skruszony chce wyznać swój grzech ojcu. Pamięta jego dobroć i hojność: **nawet najemnicy w jego domu mają pod dostatkiem chleba.** Postanowił zabrać się (gr. *anistemi* WSTĄĆ) i pójść z powrotem do ojca. Ten czasownik, to jeden z tych, który opisuje powstanie Jezusa z martwych (18,33; 24,7.46). Zatem „**umarły**” syn przez swe nawrócenie już „**ożył**”. Wytrwałe i niestrudzone poszukiwanie grzesznika przez Boga podkreślone w przypowieściach zostaje teraz dopełnione obrazem cierpliwego czekania Boga: ojciec bezustannie wypatrujący powrotu syna **ujrzał go, gdy był jeszcze daleko.** Wówczas **wzruszył się głęboko** tak jak Jezus w Nain (7,13) i miłosierny Samarytanin (10,33), po czym **wybiegł naprzeciw niego,**

nie zważając na to, że szybki chód i bieg uchybiają godności starca (Syr 19,30). Potem **rzucił mu się na szyję i ucałował go.** Ta współczująca ojcowska miłość, którą zademonstrował swoimi czynami, pokazuje nam, jak „*Ojciec (...) jest miłosierny*” (6,36). Ojciec przerywa wyznanie win, które sobie wcześniej przygotował syn. Rozkazując **sługom przynieść szatę, pierścień i sandały** i każąc zabić **utuczone ciele,** przywraca **szybko syna** do dawnej pozycji w rodzinie. Mówi, że istotnie, syn **zaginał,** ale **odnalazł się,** a zatem jest to wspaniały powód do tego, by się **weselić,** tak jak robili to pasterz i kobieta w dwu wcześniejszych przypowieściach. Przemiana syna – był umarły, lecz teraz ożył – została opisana przez Pawła w liście do Efezjan (zob Ef 2,1.4-5). Na końcu pierwszej części dowiadujemy się zatem, że

w domu zaczęto się weselić. W drugiej części akcent zostaje przeniesiony na starszego syna. Powiadomiony przez sługę, że ojciec i młodszy brat weselą się z powodu powrotu tego drugiego, rozgniewał. Wówczas ojciec wyszedł do niego, podobnie jak wcześniej wyszedł do młodszego brata. Podczas gdy młodszy syn uznał, że „**nie jest godzien nazywać się synem**” (w19), starszy mówi z ironią do ojca tak, jakby nie był synem, lecz co najwyżej sługą: „**Oto tyle lat ci służę**”. Zwróćmy uwagę, że starszy syn ani razu nie zwraca się do ojca „**ojcze**”, tak jak to robi młodszy syn; co więcej, nie uznaje w młodszym synu swego brata, gdyż mówi do ojca **ten syn twój**. Z jego słów przebija gorycz, ponieważ uważa, że był gorzej traktowany niż młodszy brat. Jego słowa: „**Nie przekroczyłem nigdy twojego nakazu**” mogą być fałszywą przechwałką, niektórzy widzą w nich jednak aluzję do Księgi Powtórzonego Prawa, gdzie wierny Bogu Izrael oświadcza: „*Nie przestąpiłem ani nie zapomniałem żadnego z twoich nakazów*” (Pwt 26,13). Obiecaną nagrodą za wierność są Boże błogosławieństwa (Pwt 26,15-19), tymczasem starszemu bratu wydaje się, że nigdy nie dostał od niego nawet koźlęcia, nie pamiętając tym samym lub udając, że nie pamięta hojności ojca. On także się w pewnym sensie zgubił. Zwracając się do niego słowami **moje dziecko**, ojciec stara się go zapewnić o swojej miłości i stwierdza, że są ze sobą ściśle złączeni. W słowach **ty zawsze jesteś ze mną** można usłyszeć echo słów psalmisty skierowanych do Boga: „*Zawsze jestem przy Tobie*” (Ps 73,23). I dlatego „*moim dobrem jest być blisko Boga*” (Ps 73,28). Ojciec próbuje wytłumaczyć mu także i to, że trzeba się weselić z powrotu młodszego syna. Pojawia się w tym miejscu po raz kolejny czasownik *dei (gr)*, który wskazuje konieczność Bożą, wynikającą z Jego planu zbawienia. Ojciec musi postępować w ten sposób, gdyż „*Ojciec (...) jest miłosierny*” (3,36). Ta Boża logika łaski wznosi się ponad podyktowane zazdrością porównania starszego brata i zaprasza do pojednania: **Ten brat twój, który był umarły, znów ożył**. Podobnie jak owca i drachma, syn, który **zaginął odnalazł się**, trzeba się więc z tego powodu **weselić!** Ojciec zatem pragnie, by obaj synowie przyszli na ucztę. Zaproszenie zostaje skierowane także do starszego syna, ale otwarte zakończenie przypowieści i brak wzmianki o świętowaniu jak w wersecie 24, oznaczają, że nie wiemy, czy starszy syn uległ namowom ojca. Tę decyzję Ewangelia pozostawia faryzeuszom i uczonym w Piśmie – oraz czytelnikowi.

Wasz brat Franciszek